

กรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท

โดยรองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดอันถือว่าเป็นการกระทำ “กรรมเดียว” มิใช่การกระทำ “หลายกรรมต่างกัน” นั้น โจทก์มักจะขอให้ศาลลงโทษจำเลยโดยอ้างบทมาตราต่างๆมากมายเพื่อมิให้เกิดปัญหาในเรื่องที่ว่าพิพากษาเกินคำขอมิได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192

ในการที่จะพิพากษาลงโทษจำเลยนั้นจะต้องมีหลักที่จะใช้เพื่อจะปรับดับบทกฎหมายให้ถูกต้อง บทความนี้จะกล่าวถึงเฉพาะในเรื่องการกระทำ “กรรมเดียว” เท่านั้น

การกระทำ “กรรมเดียว” นั้น บางกรณีเป็นความผิดตามกฎหมายเพียงบทเดียวดังต่อไปนี้ **กรรมเดียวผิดต่อกฎหมายเพียงบทเดียว** มิได้หลายกรณีด้วยกัน โดยจะขอยกตัวอย่างบางกรณีดังนี้

1. ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนกลายเป็นตัวการยอมผิดฐานเป็นตัวการเพียงบทเดียว ผู้ที่เป็นตัวการร่วมกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 นั้น อาจเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดตามมาตรา 84 ในความผิดอันเดียวกันนั้นมาก่อน อย่างไรก็ตามยอมถือว่า ผู้นั้นมีความผิดฐานเป็นตัวการเพียงบทเดียวเท่านั้น ไม่มีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ในความผิดอันเดียวกันนั้นอีกบทหนึ่ง

เหตุผลคือ การเป็นตัวการ “กลืน” การเป็นผู้ใช้ไปทั้งหมด หรืออาจกล่าวในทางกลับกันได้ว่าการเป็นผู้ใช้นั้น ได้ “เคลื่อนกลืน” ไปกับการเป็นตัวการหมด สิ้นแล้ว

ศาลฎีกาได้วางหลักเรื่องนี้ไว้อย่างถูกต้องแล้วตามคำพิพากษาศาลฎีกา 3960/2539

ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้คือ จำเลยเป็น “ผู้ก่อ” อันเข้าลักษณะเป็น “ผู้ใช้” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 ให้ผู้อื่นปลอมบัตรประจำตัวประชาชน นอกจากนั้นจำเลยยังเป็น “ตัวการ” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 ร่วมกับผู้อื่นในการปลอมเอกสารนั้น ปัญหาที่เป็นประเด็นในเรื่องนี้คือ การกระทำความผิดของจำเลยนั้น เป็นความผิดฐานเป็นตัวการปลอมเอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265,83 เพียงบทเดียว หรือฐานเป็นผู้ใช้ให้ผู้อื่นปลอมเอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265,84 อีกบทหนึ่งด้วย กล่าวสั้นๆคือ เป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท

ศาลอุทธรณ์ในคดีนี้ วินิจฉัยว่าจำเลยเป็นทั้งผู้ก่อและร่วมมือกับผู้อื่นในการปลอมเอกสารจึงมีความผิดตามมาตรา 265,83 และมาตรา 265,84 กล่าวคือศาลอุทธรณ์เห็นว่าเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท คือทั้งตัวการและผู้ใช้

ศาลฎีกาพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในประเด็นนี้ โดยวางหลักกฎหมายไว้ว่าถูกต้องว่า “ความผิดฐานก่อให้ผู้อื่นปลอมเอกสารจึงเคลื่อนกลืนเป็นการกระทำความผิดกรรมเดียวกับความผิดฐานเป็นตัวการร่วมกับผู้อื่นปลอมเอกสาร ดังนั้น การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษแก่จำเลยมาทุกบทจึงไม่ชอบ ศาลฎีกาเห็นควรแก้ไขปรับบทให้ถูกต้องโดยให้ลงโทษจำเลยเป็นตัวการร่วมกับผู้อื่นปลอมเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265 ประกอบกับมาตรา 83 แต่เพียงบทเดียว”

บรรทัดฐานที่ถูกต้องในเรื่องนี้คือ หากผู้ใช้กลายเป็นตัวการในความคิดอันเดียวกันนั้น ย่อมผิดฐานเป็นตัวการเพียงบทเดียว ไม่ผิดฐานเป็นผู้ใช้ด้วยอีกบทหนึ่ง เพราะการเป็นตัวการได้ “กลืน” การเป็นผู้ใช้ ถือเป็นเรื่องกรรมเดียวผิดกฎหมายบทเดียว มิใช่กรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท

ในกรณีของผู้สนับสนุนก็เช่นเดียวกัน หากต่อมากลายเป็นตัวการในการกระทำความผิดอันเดียวกันนั้น ย่อมผิดฐานเป็นตัวการเพียงบทเดียว ไม่ผิดฐานผู้สนับสนุนด้วยอีกบทหนึ่ง เพราะการเป็นตัวการย่อมเป็นการ “กลืน” การเป็นผู้สนับสนุนในความคิดอันเดียวกันนั้น ไปหมด

2. การเป็นตัวการย่อมรวมการเป็นผู้สนับสนุนไปด้วยในตัว จึงผิดฐานเป็นตัวการเพียงบทเดียว

การกระทำร่วมกันอันเข้าลักษณะเป็นตัวการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 นั้น ในตัวของมันเอง ย่อมเป็นการ “ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความ” อันเข้าลักษณะเป็นผู้สนับสนุนตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 86 อยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น นายแดงสมคบกับนายดำไปฆ่านายขาว โดยแบ่งหน้าที่กันทำกล่าวคือ นายดำเป็นคนลั่น ไม้ปืนยิง ส่วนนายแดงเป็นผู้จุด탄ทาง เช่นนี้ นายแดงย่อมเป็นตัวการในความคิดฐานฆ่านายดำตายโดยเจตนาอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตามการกระทำของนายแดงนั้นตั้งแต่สมคบในตอนแรกและจุด탄ทางขณะนายดำยิงนั้นก็ย่อมเป็นการ “ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวก” ในการที่นายดำยิงนายขาวอยู่ในตัว แต่เมื่อนายแดงเป็นตัวการเสียแล้ว นายแดงก็ย่อมไม่ผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนด้วยอีกบทหนึ่งในการที่นายดำยิงนายขาวนั้น ทั้งนี้เพราะการเป็นตัวการร่วมย่อม “กลืน” การเป็นผู้สนับสนุน ไปจนหมด นายแดงจึงผิดฐานเป็นตัวการเพียงบทเดียวเท่านั้น

หากโจทก์ฟ้องนายแดงเป็นผู้สนับสนุนนายดำในการฆ่านายขาว โดยไม่ฟ้องเป็นตัวการร่วมกับนายดำในการฆ่านายขาว ศาลก็ย่อมลงโทษนายแดงฐานเป็นผู้สนับสนุนได้ เพราะการกระทำของนายแดงทั้งหมดเป็นการช่วยเหลือนายดำในการฆ่านายขาวอย่างเห็นได้ชัดๆ เพียงแต่ว่าเมื่อนายแดงมีสถานะเป็นตัวการแล้ว การเป็นตัวการย่อมกลืนการเป็นผู้สนับสนุนไปจนหมด นายแดงผิดฐานเป็นตัวการเพียงบทเดียว ไม่ผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนด้วยอีกบทหนึ่งในขณะเดียวกัน

ในประเด็นเรื่องที่ว่าความคิดหนึ่ง “กลืน” ความคิดอีกอย่างหนึ่ง เช่นตัวการกลืนการเป็นผู้สนับสนุนนั้น มิได้หมายความว่ากลืนกลายสาบสูญไปเลย ดังตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น หากโจทก์ไม่ฟ้องนายแดงว่าเป็นตัวการร่วมกับนายดำในการฆ่านายขาว โดยฟ้องแต่เพียงว่าเป็นผู้สนับสนุน ศาลก็ย่อมลงโทษนายแดงฐานเป็นผู้สนับสนุนได้ เพราะการกระทำของนายแดงเข้าองค์ประกอบของการเป็นผู้สนับสนุนทุกประการหลักเกณฑ์ของการเป็นผู้สนับสนุนตาม ป.อ. มาตรา ๘๖ นั้น มีความหมายกว้างขวางมาก เพราะตัวบทใช้คำว่า “กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิด”

๓. การเป็นผู้ใช้ย่อมรวมการเป็นผู้สนับสนุนไปในตัวด้วย จึงผิดฐานเป็นผู้ใช้บทเดียว การกระทำอันเป็นการ “ก่อ” ให้ผู้อื่นกระทำความผิดอันเข้าลักษณะของการเป็น “ผู้ใช้” ตาม ป.อ. มาตรา ๘๔ นั้น ในตัวของมันเองย่อมให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดอันเข้าลักษณะของการเป็นผู้สนับสนุน ตาม ป.อ. มาตรา ๘๖ อยู่ด้วยทุกกรณี ตัวอย่างเช่น นายแดงจ้างนายดำฆ่านายขาว โดยให้เงินค่าจ้างจำนวนหนึ่ง ต่อมานายดำยิงนายขาวตาย นายแดงย่อมเป็นผู้ใช้ในความคิดฐานฆ่านายขาว การ

ใช้ของนายแดงนั้นในตัวเองย่อมเป็นการสนับสนุนให้นายดำฆ่านายขาวด้วยอย่างหนึ่งนั่นเอง แต่การใช้
ยอม “กลืน” การเป็นผู้สนับสนุนไปจนหมดจึงผิดฐานเป็นผู้ใช้บทเดียว

อย่างไรก็ตามหากจกก็ไม่ฟ้องนายแดงฐานฐานเป็นผู้ใช้ โดยฟ้องแต่เพียงว่าฐานเป็นผู้สนับสนุน
ศาลก็ยอมลงโทษเป็นผู้สนับสนุนได้ เพราะการใช้ให้กระทำความผิดย่อมเป็นการสนับสนุนการกระทำ
ความผิดอยู่ในตัวนั่นเอง

๔. ความผิดฐานฆ่าคนตายยอมรวมการทำร้ายร่างกายไปด้วยในตัว จึงผิดฐานฆ่าคนบทเดียว

ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายนั้น ประมวลกฎหมายอาญาจัดอยู่ในลักษณะ ๑๐ ด้วยกัน แม้จะ
แยกกันคนละหมวดก็ตาม เป็นที่ถือกันว่าเจตนาฆ่ายอมรวมเจตนาทำร้ายร่างกายไว้ด้วยในตัว การฆ่ายอม
ผ่านขั้นตอนการทำร้ายร่างกายมาก่อนความผิดฐานฆ่าผู้อื่นยอมรวมความผิดฐานทำร้ายร่างกายไว้ด้วย
ในตัวเอง ตัวอย่างเช่น นายแดงใช้ปืนยิงหน้าอกนายดำ เป็นนัดแผลจรรยาแต่ นายดำไม่ตาย การกระทำของ
นายแดงย่อมมีความผิดฐานพยายามฆ่านายดำอย่างแน่นอนแต่อันที่จริงก็เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย
นายดำรับอันตรายสาหัสด้วย แต่ความผิดฐานฆ่าคนยอมเป็นยอม “กลืน” ความผิดฐานทำร้ายร่างกายไปจน
หมด ดังนั้นนายแดงจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่านายดำ ตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘, ๘๐ เพียงบทเดียว แต่ไม่
ผิดฐานทำร้ายรับอันตรายสาหัสตาม ป.อ. ๒๘๗ อีกบทหนึ่ง ดังที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้ใน
คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๖๗/๒๕๑๗ (ฎีกา ม.ร.น.๘๘๕) ดังนี้

“จำเลยยัง ส. เป็นอันตรายสาหัสโดยมีเจตนาฆ่า เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘, ๘๐ บท
เดียวไม่เป็นความผิดตาม มาตรา ๑๘๗ อีกบทหนึ่งด้วย”

นอกจากนั้น ศาลฎีกายังวินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกันกับในฎีกาที่ ๓๕๗/๒๕๓๒ น. ๑๓๖ ว่า
จำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายโดยเจตนาฆ่าเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส จำเลยมีความผิดฐาน
พยายามฆ่าผู้เสียหาย แต่ไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๒๘๗ อีกบทหนึ่ง ศาลชั้นต้นในคดีนี้พิพากษาว่าจำเลย
มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๘๘, ๘๐, ๒๘๗ ซึ่งศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย

ตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการฆ่าคน “กลืน” การทำร้ายร่างกายไว้ด้วย คือ กรณีพยายาม
กระทำความผิด แต่ผู้กระทำ “กลับใจแก้ไขไม่ให้เกิดการกระทำนั้นบรรลุผล” ตาม ป.อ.มาตรา ๘๒ เช่น ถ้า
นายแดงเจตนาฆ่านายดำโดยการยิงไปที่หน้าอกกระสุนฝังใน นายแดงสงสารนายดำ จึงพานายดำไปรักษา
จนหาย แม้นายแดงมีความผิดฐานพยายามฆ่าแต่ก็ไม่ต้องรับโทษตาม ป.อ.มาตรา ๘๒ “ถ้าการที่ได้กระทำ
ไปแล้วต้องตามบทกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ” ซึ่งก็หมายความว่า
ว่านายแดงต้องรับโทษสำหรับความผิดฐานทำร้ายร่างกายตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๕ หรือมาตรา ๒๘๗ แล้วแต่
กรณี ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะความผิดฐานฆ่าคนตายยอมรวมความผิดฐานทำร้ายร่างกายไว้ด้วยในตัว เมื่อ
ลงโทษฐานพยายามฆ่ามิได้ ก็สามารถลงโทษฐานทำร้ายร่างกายได้

๕. ความผิดสำเร็จกลืนการพยายามกระทำความผิด จึงผิดเพียงจึงบทเดียวฐานกระทำความผิด

สำเร็จ ความผิดสามารถแยกผลออกจากการกระทำได้ เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘
ในกรณีที่ผลยังไม่เกิด เช่นผู้ถูกฆ่ายังไม่ตายผู้กระทำความผิดก็มีความผิดฐานพยายามหากผลเกิด เช่น ผู้ถูก
ฆ่าตาย ผู้กระทำก็มีความผิดสำเร็จในกรณีเช่นนี้ ความผิดสำเร็จยอมกลืนการพยายามกระทำความผิดไป

หมด ผู้กระทำย่อมมีความผิดเพียงบทเดียวในความผิดสำเร็จนั้น โดยจะไม่มี ความผิดฐานพยายามด้วยอีก บทหนึ่ง

หากโจทก์ฟ้องในความผิดฐานพยายามเท่านั้นที่ผลเกิดและเป็นความผิดสำเร็จไปแล้วศาลก็ ย่อมลงโทษฐานพยายามตามที่โจทก์ฟ้องได้ เพราะความผิดสำเร็จทุกความผิดย่อมต้องผ่านขั้นตอนของ การพยายามกระทำความผิดมาก่อนแล้วทั้งนั้น

๖. ความผิดฐานพยายามก่อกวนความผิดฐานเตรียม จึงผิดฐานพยายามเพียงบทเดียว

ความผิดฐานพยายามก่อกวนความผิดฐานเตรียมไว้ด้วย ผู้กระทำจึงผิดฐานพยายามเพียงบทเดียว เช่น นายแดงเตรียมลงมือฆาตรัพย์ของนายดำ นายแดงมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๕ ต่อมาได้ลงมือ ฆาตรัพย์ของนายดำนั้น นายแดงก็มีความผิดฐานพยายามวางเพลิงไว้ด้วยตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๗, ๒๑๘ นาย แแดงมีความผิดฐานพยายามวางเพลิงเพียงบทเดียว เพราะการพยายามวางเพลิง “ก่อกวน” การเตรียม วางเพลิงไว้ด้วย นายแดงจึงไม่ผิดฐานเตรียมวางเพลิงไว้ด้วยอีกบทหนึ่ง แต่ถ้าโจทก์ฟ้องเพียงฐาน เตรียมวางเพลิง ศาลก็ลงโทษได้ เพราะการพยายามวางเพลิงนั้นจะต้องผ่านขั้นตอนของการเตรียม วางเพลิงมาก่อน

๗. ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์และวิงราวทรัพย์ย่อมรวมความผิดฐานลักทรัพย์ด้วย ผู้กระทำจึงผิดฐานปล้นทรัพย์หรือชิงทรัพย์ หรือวิงราวทรัพย์เพียงบทเดียว โดยไม่ผิดฐานลักทรัพย์ด้วย อีกบทหนึ่ง

เหตุผล เพราะความผิดฐานปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์หรือวิงราวทรัพย์นั้น เป็นความผิดที่ร้ายแรงและมี อัตราโทษหนักกว่าลักทรัพย์ตามธรรมดาอยู่แล้วจึงมีความผิดฐานนั้นๆ เพียงบทเดียว ไม่มีความผิดฐานลัก ทรัพย์อีกบทหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตามหากเป็นการลักทรัพย์โดยมีเหตุฉกรรจ์ เช่น ร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สอง คนขึ้นไปตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕(๗) ซึ่งโทษหนักกว่าวิงราวทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๖ เช่นนี้ ศาลฎีกา ถือว่าเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕(๗) บทหนึ่ง และ ตามมาตรา ๓๓๖ วรรคแรกอีกบทหนึ่งและให้ ลงโทษตามมาตรา ๓๓๕(๗) อันเป็น “บทหนัก” ตาม ป.อ. มาตรา ๕๐ (ฎีกาที่ ๑๔๔๕/๒๕๓๐ น.๕๗๗)

บรรณานุกรม

๑. จิตติ ดิงศภัทย์ กฎหมายอาญาภาค ๑ กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๓๖
๒. จิตติ ดิงศภัทย์ กฎหมายอาญาภาค ๒ ตอนหนึ่ง กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๓๖
๓. หยุต แสงอุทัย กฎหมายอาญาภาค ๑ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๗
๔. เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์ กฎหมายอาญาภาค ๑ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐
๕. บันทึกท้ายฎีกาที่ ๑๘๖/๒๕๑๗ (ฎีกา มธ. น. ๘๕๕), ๕๐/๒๕๑๘ น.๑๘, ๒๔๑๖/๒๕๒๒ น.๑๕๓๗)

๖. กมลชัย รัตนสกาวงศ์ ในบันทึกท้ายฎีกาที่ ๒๔๕๗/๒๕๓๐
(ฎีกาส่งเสริม เล่มที่ ๑๑ น. ๕๑)